

Bartłomiej JEFMAŃSKI

Wyniki pomiaru opinii doradców zawodowych o kształceniu ustawicznym

Podregion wałbrzyski, w skład którego wchodzi powiaty: wałbrzyski, świdnicki, dzierzoniowski, ząbkowicki oraz kłodzki wskutek zainicjowanych na początku lat 90. XX w., gwałtownych przekształceń strukturalnych (związanych głównie z zamknięciem Dolnośląskiego Zagłębia Węglowego), do dziś zmaga się z wieloma problemami na lokalnym rynku pracy. Wyniki wielu badań dotyczących rynku pracy w regionie wałbrzyskim jednoznacznie wskazują, że jednym z głównych czynników sprzyjających występowaniu i utrzymywaniu się tych kłopotów jest niedopasowanie popytu i podaży pracy w odniesieniu do struktury kwalifikacyjno-zawodowej ludności. Inaczej mówiąc, w wielu przypadkach oferta instytucji edukacyjnych rozmiąga się z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez pracowników i pracodawców. Ponadto należy pamiętać, że przy aktualnym poziomie aktywności ekonomicznej gospodarki umiejętności i kwalifikacje zawodowe wyniesione ze szkoły bardzo szybko dezaktualizują się. Dlatego konkurencyjność na rynku pracy wymaga kontynuowania aktywności edukacyjnej w ciągu całego życia zawodowego poprzez uczestnictwo w różnych formach kształcenia ustawicznego. Dotyczy to całej strony podażowej rynku pracy, czyli zarówno pracowników, jak i osób bezrobotnych czy też przyszłych absolwentów.

Kwestia kształcenia ustawicznego mieszkańców podregionu wałbrzyskiego ma szczególne znaczenie dla poprawienia sytuacji na rynku pracy. Jednak sprawne i efektywne funkcjonowanie systemu kształcenia ustawicznego wymaga opracowania i skoordynowania oferty edukacyjnej, która będzie odpowiadała zapotrzebowaniu na rynku pracy. Możliwe jest to tylko dzięki współpracy wielu instytucji oraz informacji płynących m.in. ze statystyki publicznej, prowadzonych badań rynku pracy czy opracowań naukowych. Ważnym źródłem informacji są badania rynku pracy, w ramach których często prowadzone są też badania opinii osób związanych z jego funkcjonowaniem, a także z edukacją. Przeprowadzone przez autora artykułu badanie ankietowe jest jednym z takich badań, ale jego odmienność polega na tym, że grupę respondentów stanowili doradcy zawodowi. Ich dobór nie był losowy ani przypadkowy. Przeciwnie, do badania zaproszono w sposób celowy wyłącznie te osoby, które oprócz przygotowania zawodowego do świadczenia

usług doradcy zawodowego mają dużą wiedzę na temat funkcjonowania lokalnego rynku pracy zdobytą m.in. poprzez udział w projektach badawczych mających na celu m.in. prognozowanie zmian w tym zakresie.

Uznano, że opinie doradców zawodowych, ze względu na ich syntetyczną wiedzę oraz cenne doświadczenia wynikające z bezpośrednich kontaktów zarówno ze stroną popytową, jak i podaźową rynku pracy, mogą stanowić cenne informacje w podnoszeniu jakości kształcenia ustawicznego. Wyniki przeprowadzonej ankiety pozwoliły poznać opinie badanej grupy doradców w zakresie wybranych aspektów jakości kształcenia ustawicznego w podregionie wałbrzyskim i wskazać czynniki, które zdaniem ankietowanych mają najważniejszy wpływ na rozwój takiego kształcenia. Analiza wyników badania pozwoliła również na opracowanie rankingu kierunków kształcenia ustawicznego, na które według prognoz można w przyszłości przewidywać duże zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy.

Wyniki badania mogą być przydatne m.in. powiatowym urzędom pracy, samorządom terytorialnym, instytucjom edukacyjnym, organizacjom pozarządowym, centrom informacji i doradztwa zawodowego. W analizie zastosowano podejście polegające na połączeniu pomiaru opinii respondentów według punktów skal porządkowych z liczbami rozmytymi, uwzględniając w ten sposób niepewność, niejednoznaczność i nieprecyzyjność w udzielanych przez respondentów odpowiedziach.

CHARAKTERYSTYKA BADANIA I ANALIZA WYNIKÓW

Badanie ankietowe (wywiad bezpośredni przy użyciu kwestionariusza ankiety) przeprowadzono w okresie od 01.08.2011 r. do 30.08.2011 r. w podregionie wałbrzyskim. Próbę badawczą, dobraną w sposób celowy, stanowiło 23 doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy, centrach informacji zawodowej oraz ochotniczych hufcach pracy. Kwestionariusz ankiety zawierał w większości przypadków pytania zamknięte, pytania pomocnicze omówione w dalszej części opracowania oraz pytania metryczkowe.

Transformacja punktów skali porządkowej do postaci liczb rozmytych

Powszechnie stosowane i akceptowane narzędzia pomiaru opinii respondentów opierają się na skalach porządkowych, a punkty tych skal mają często postać wartości lingwistycznych typu „dobrze”, „bardzo ważne” itp. Ponadto zakładają możliwość wyboru przez respondenta wyłącznie jednej z proponowanych kategorii. Takie podejście powoduje utratę informacji o potencjalnym stopniu przynależności odpowiedzi do innych kategorii. Znaczenie przy tym wartości lingwistycznych w przypadku poszczególnych respondentów bywa najczęściej różne (określenie „bardzo dobrze” dla każdego z respondentów może mieć zupełnie

inne znaczenie). Potraktowanie punktów skali jako zbiorów rozmytych umożliwia natomiast zastosowanie techniki wywodzącej się z teorii zbiorów rozmytych. Jest to nowe spojrzenie na kwestię pomiaru opinii oraz oferuje dogłębną analizę uzyskanych wyników.

Rozmyty pomiar opinii respondenta polega na przyporządkowaniu poszczególnym wartościom lingwistycznym (punktom skali pomiaru) liczb rozmytych o określonych zakresach dziedzin. Liczba rozmyta to zbiór rozmyty $\tilde{A} \subseteq R$ określony w zbiorze liczb rzeczywistych i spełniający następujące warunki (Zimmermann, 2001):

- $\tilde{A}$ jest zbiorem normalnym,
- $\tilde{A}$ jest zbiorem wypukłym,
- funkcja przynależności zbioru $\tilde{A}$ jest funkcją częściowo ciągłą.

Wartości lingwistyczne najczęściej są charakteryzowane za pomocą liczb rozmytych o dwóch postaciach funkcji przynależności: trapezoidalnej i trójkątnej. Graficzną interpretację trapezoidalnej i trójkątnej liczby rozmytej przedstawiono na wyk. 1.

Funkcja przynależności trapezoidalnej liczby rozmytej ma postać:

$$\mu(x) = \begin{cases} \frac{x-a_1}{a_2-a_1} & \text{dla } a_1 < x < a_2 \\ \frac{a_4-x}{a_4-a_3} & \text{dla } a_3 < x < a_4 \\ 0 & \text{dla } x \leq a_1 \text{ lub } x \geq a_4 \\ 1 & \text{dla } a_2 \leq x \leq a_3 \end{cases} \quad (1)$$

gdzie:

a_1, a_4 — odpowiednio lewy i prawy zakres dziedziny zbioru rozmytego (trapezoidalnej liczby rozmytej),

a_2, a_3 — dolny i górny kraniec przedziału, w którym funkcja przynależności osiąga wartość równą 1.

W przypadku gdy $a_2 = a_3$, wówczas trapezoidalna liczba rozmyta redukuje się do postaci trójkątnej liczby rozmytej o następującej funkcji przynależności:

$$\mu(x) = \begin{cases} \frac{x-a_1}{a_2-a_1} & \text{dla } a_1 < x < a_2 \\ \frac{a_3-x}{a_2-a_3} & \text{dla } a_2 < x < a_3 \\ 0 & \text{dla } x \leq a_1 \text{ lub } x \geq a_3 \\ 1 & \text{dla } x = a_2 \end{cases} \quad (2)$$

gdzie:

a_1, a_3 — odpowiednio lewy i prawy zakres dziedziny zbioru rozmytego (trójkątnej liczby rozmytej),

a_2 — środek zbioru rozmytego, dla którego wartość funkcji przynależności wynosi 1.

Przykład przyporządkowania trapezoidalnych i trójkątnych liczb rozmytych do wartości lingwistycznych odpowiednio w przypadku zmiennej „dochód” oraz „temperatura” pokazuje wyk. 2 i 3.

Zasadniczą kwestią, która wymaga rozstrzygnięcia jest kształt liczby rozmytej przyporządkowanej danej wartości lingwistycznej¹. Rozważając liczby trójkątne i trapezoidalne zadanie sprowadza się do ustalenia parametrów tych liczb, tj. środka liczby rozmytej oraz jej lewego i prawego zakresu dziedziny. W tym celu w kwestionariuszu ankiety zawarto dwa tzw. pytania pomocnicze. Na podstawie analizy odpowiedzi na te pytania ustalono kształt liczb rozmytych przyporządkowanych wartościom lingwistycznym. Pytania pomocnicze przedstawiono według następujących wzorów (1) i (2).

¹ Opinie respondentów kwantyfikowano w kwestionariuszu ankiety za pomocą dwóch porządkowych skal pomiaru. Pierwsza z nich miała następujące wartości lingwistyczne: „bardzo niski”, „niski”, „średni”, „wysoki” i „bardzo wysoki”. Punkty drugiej skali pomiaru to: „nieważne”, „mało ważne”, „średnio ważne”, „ważne” i „bardzo ważne”.

Pytanie pomocnicze nr 1:

Jaki odsetek osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie dzięki skorzystaniu z usług doradców zawodowych uznałby Pan/uznałaby Pani za:

(Podpowiedź: dla każdej z pięciu kategorii wyszczególnionych w pierwszej kolumnie poniższej tabeli proszę przyporządkować trzy liczby z przedziału 0—100%, np. kategoria „średni” — dolna granica 40%, wartość optymalna — 50%, górna granica — 55%).

Kategorie	Dolna granica	Wartość optymalna	Górna granica
	w %		
Bardzo niski	0		
Niski			
Średni			
Wysoki			
Bardzo wysoki			100

Pytanie pomocnicze nr 2:

Proszę przyporządkować poszczególnym kategoriom liczby z zakresu 0—100%, które oddają Pana/Pani zdaniem znaczenie poszczególnych kategorii:

(Podpowiedź: dla każdej z pięciu kategorii wyszczególnionych w pierwszej kolumnie poniższej tabeli proszę przyporządkować trzy liczby z przedziału 0—100%, np. kategoria „średni” — dolna granica 40%, wartość optymalna — 50%, górna granica — 55%).

Kategorie	Dolna granica	Wartość optymalna	Górna granica
	w %		
Nieważne	0		
Mało ważne			
Średnio ważne			
Ważne			
Bardzo ważne			100

Każdy z respondentów dla każdej z pięciu wartości lingwistycznych przyporządkował trzy liczby z przedziału 0—100%, które najlepiej oddawały, jego zdaniem, znaczenie danej wartości lingwistycznej oraz ewentualnie dopuszczalną dolną i górną granicę odchyień. Tak sformułowane pytanie pozwoliło w bezpośredni sposób oszacować przez każdego respondenta znaczenie poszczególnych kategorii poprzez przyporządkowanie im liczb rozmytych, których środkami są wartości optymalne, a lewymi i prawymi zakresami dziedzin odpowiednio dolne i górne granice. Otrzymane wyniki można również uśrednić dla całej próby badawczej poprzez obliczenie średnich liczb rozmytych według każdej z pięciu kategorii. Właśnie takie podejście zastosowano w badaniu. Kształt i rozpiętość liczb rozmytych, przyporządkowanych wartościom lingwistycznym zastosowanym w badaniu do dwóch pytań pomocniczych, pokazano na wyk. 4 i 5.

Trzeba zauważyć, że zarówno w przypadku pierwszej, jak i drugiej skali pomiaru im bardziej na prawo znajdują się wartości lingwistyczne, tym większa rozpiętość zakresu dziedzin przyporządkowanych im liczb rozmytych. Oznacza to, że respondenci uczestniczący w badaniu mają bardziej sprecyzowane pojęcia typu „bardzo niski”, „niski”, „nieważne”, „mało ważne” niż pozostałe kategorie. Różnice można zaobserwować szczególnie w przypadku kategorii „bardzo wysoki” oraz „bardzo ważne”. Należy również zauważyć, że skrajnym punktom skal przyporządkowano liczby rozmyte o trapezoidalnej funkcji przynależności, co wynika ze sposobu sformułowania pytania pomocniczego. Zakresy dziedzin i środki liczb rozmytych dla poszczególnych wartości lingwistycznych wyszczególniono w tabl. 1.

**TABL. 1. ZAKRESY DZIEDZIN I ŚRODKI LICZB ROZMYTYCH
WEDŁUG WARTOŚCI LINGWISTYCZNYCH**

Kategorie (wartości lingwistyczne)	Lewy zakres dziedziny	Środek liczby rozmytej ^a	Prawy zakres dziedziny
	w %		
Pytanie pomocnicze nr 1			
Bardzo niski	0	[0—7,42]	13,53
Niski	14,26	20,53	27,89
Średni	29,42	39,74	50,37
Wysoki	51,63	62,32	71,21
Bardzo wysoki	72,21	[82,16—100]	100
Pytanie pomocnicze nr 2			
Nieważne	0	[0—7,95]	14,79
M mało ważne	16,53	23,26	31,16
Średnio ważne	32,11	43,37	53,16
Ważne	55,68	66,21	76,16
Bardzo ważne	76,32	[87,63—100]	100

^a Kategoriom skrajnym „bardzo niski”, „bardzo wysoki”, „nieważne”, „bardzo ważne” przyporządkowano trapezoidalne liczby rozmyte, dlatego funkcja przynależności osiąga wartość równą 1 w pewnym przedziale, a nie dla pojedynczej wartości, tak jak ma to miejsce w przypadku pozostałych kategorii, którym przyporządkowano trójkątne liczby rozmyte.

Źródło: opracowanie własne.

Dysponując oszacowanymi na poziomie całej próby badawczej liczbami rozmytymi według każdej z dziesięciu wartości lingwistycznych stosowanych w kwestionariuszu ankiety można było przystąpić do analizy odpowiedzi respondentów na temat oceny ich percepcji oraz ważności czynników związanych z rozwojem kształcenia ustawicznego w podregionie wałbrzyskim. Średnie oceny percepcji i ważności mają postać liczb rozmytych, ponieważ w wyniku przeprowadzenia operacji arytmetycznych na liczbach rozmytych otrzymujemy również liczbę rozmytą. Dlatego porównanie czynników pod względem ich oceny oraz ważności wymagało zastosowania jednej z metod defuzyfikacji². Wyniki, po wyostrzeniu metodą środka ciężkości³, zaprezentowano w tabl. 2 i 3.

**TABL. 2. RANKING WAŻNOŚCI CZYNNIKÓW ZWIĄZANYCH Z ROZWOJEM KSZTAŁCENIA
USTAWICZNEGO W PODREGIONIE WAŁBRZYSKIM**

Czynniki	Ocena w %
Dostępność aktualnej informacji o rynku pracy i potrzebach szkoleniowych mieszkańców i przedsiębiorców	73,43
Chęć komunikacji, współpracy i wymiany informacji między instytucjami zaangażowanymi w kształcenie ustawiczne	73,43
Usługi doradztwa w zakresie planowania kariery zawodowej	70,92
Upowszechnianie pozytywnych przykładów wpływu szkoleń na funkcjonowanie przedsiębiorstw	69,63

² Defuzyfikacja (wyostrzenie) — przekształcenie liczby rozmytej w wartość liczbową.

³ Sposób wyostrzania liczb rozmytych za pomocą tej metody scharakteryzowano m.in. w opracowaniu Opicovica i Tzenga (2003).

TABL. 2. RANKING WAŻNOŚCI CZYNNIKÓW ZWIĄZANYCH Z ROZWOJEM KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W PODREGIONIE WAŁBRZYSKIM (dok.)

Czynniki	Ocena w %
Chęć uczenia się mieszkańców podregionu wałbrzyskiego	67,28
Sposób i zakres funkcjonowania systemu zewnętrznie uznawanych kwalifikacji	66,13
Koordinacja działań w zakresie kształcenia ustawicznego	64,69
Promocja kształcenia ustawicznego przez władze samorządowe	60,83
Zaangażowanie nauczycieli w promowanie aktywności edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży	60,77
Funkcjonowanie systemu zewnętrznego mierzenia jakości i akredytacji	58,39

Źródło: jak przy tabl. 1.

TABL. 3. OCENA CZYNNIKÓW ZWIĄZANYCH Z ROZWOJEM KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W PODREGIONIE WAŁBRZYSKIM

Czynniki	Ocena w %
Usługi doradztwa w zakresie planowania kariery zawodowej	55,03
Zaangażowanie nauczycieli w promowanie aktywności edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży	46,45
Sposób i zakres funkcjonowania systemu zewnętrznie uznawanych kwalifikacji	38,16
Chęć uczenia się mieszkańców podregionu wałbrzyskiego	34,48
Dostępność aktualnej informacji o rynku pracy i potrzebach szkoleniowych mieszkańców i przedsiębiorców	34,28
Upowszechnianie pozytywnych przykładów wpływu szkoleń na funkcjonowanie przedsiębiorstw	32,28
Chęć komunikacji, współpracy i wymiany informacji między instytucjami zaangażowanymi w kształcenie ustawiczne	31,82
Promocja kształcenia ustawicznego przez władze samorządowe	31,44
Funkcjonowanie systemu zewnętrznego mierzenia jakości i akredytacji	31,40
Koordinacja działań w zakresie kształcenia ustawicznego	30,13

Źródło: jak przy tabl. 1.

W opinii doradców zawodowych, najważniejszymi czynnikami rozwoju kształcenia ustawicznego w podregionie wałbrzyskim jest dostępność aktualnej informacji o rynku pracy, potrzebach szkoleniowych mieszkańców i przedsiębiorców oraz chęć komunikacji, współpracy i wymiany informacji między instytucjami zaangażowanymi w kształcenie ustawiczne. Niestety, w opinii doradców zawodowych, ocena stanu obecnego pozostawia wiele do życzenia. Można również zauważyć, że praktycznie wszystkie z wymienionych czynników zostały uznane przez ankietowanych doradców za ważne.

Najniżej w rankingu ważności uplasowało się funkcjonowanie systemu zewnętrznego mierzenia jakości i akredytacji. Jeśli chodzi o ocenę stanu faktycznego, to ocena tych samych czynników była niska. Najlepiej oceniono usługi doradztwa w zakresie planowania kariery zawodowej oraz zaangażowanie na-

uczycieli w promowanie aktywności edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży. Niepokojący z punktu widzenia rozwoju kształcenia ustawicznego w podregionie jest fakt, że najniżej oceniono kwestię koordynacji działań w zakresie kształcenia ustawicznego. Doradcy zawodowi bardzo nisko ocenili również promocję kształcenia ustawicznego przez władze samorządowe oraz współpracę między instytucjami zaangażowanymi w kształcenie ustawiczne.

Identyczny sposób obliczeń zastosowano w analizie kolejnych kwestii poruszonych w badaniu ankietowym. Jedną z nich dotyczyła oceny przyszłego zapotrzebowania na kierunki kształcenia w podregionie. Poproszono doradców zawodowych o ustosunkowanie się do tej kwestii mając na uwadze zmiany zachodzące w lokalnej gospodarce oraz na rynku pracy (tabl. 4).

TABL. 4. OCENA PRZYSZŁEGO ZAPOTRZEBOWANIA NA WYBRANE KIERUNKI KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W PODREGIONIE WAŁBRZYSKIM

Kierunki kształcenia	Ocena w (%)	Kierunki kształcenia	Ocena w %
Transport i logistyka	66,91	Agroturystyka	50,35
Teleinformatyka (np. operator sieci komputerowych, webmaster)	60,87	Hotelarstwo	49,80
Informatyka (np. zawód programisty)	59,36	Monitoring i ewaluacja projektów	49,35
Fryzjerstwo i kosmetyka	56,99	Zarządzanie: ochroną środowiska	49,07
Budownictwo	56,29	ochroną zdrowia	48,74
Mechatronika	55,78	organizacjami pozarządowymi i publicznymi	47,82
Grafika komputerowa i systemy multimedialne	55,64	Telekomunikacja	47,69
Elektromechanika (np. elektromechanik pojazdów samochodowych, sprzętu gospodarstwa domowego)	54,72	Zarządzanie zasobami ludzkimi ...	47,53
Finanse i ubezpieczenia (np. analityk inwestycyjny, agent ubezpieczeniowy)	54,59	Controlling	46,92
Zarządzanie produkcją	53,67	Architektura (w tym krajobrazu i wnętrz)	45,52
Obsługa maszyn i urządzeń	53,50	Ochrona mienia	44,03
Fizjoterapia	52,68	Organizacja pomocy społecznej ...	43,20
Zarządzanie projektami	52,68	Zarządzanie nieruchomościami ...	41,78
Turystyka i rekreacja	52,62	Kamieniarstwo (np. szlifierz kamienia, kamieniarz)	41,60
Marketing, reklama, <i>public relations</i>	52,55	Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami	40,72
Gastronomia	52,45	Geodezja i kartografia	39,67
Rachunkowość, podatki i audyt wewnętrzny	52,44	Administracja	39,51
Handel i sprzedaż (np. przedstawiciel handlowy)	52,36	Prawo	39,34
Bezpieczeństwo i higiena pracy ...	52,23	Obsługa urządzeń biurowych i pokrewnych (np. sekretarka, pracownik kancelaryjny)	38,39
Zarządzanie jakością	52,16	Pedagogika	37,23
Zamówienia publiczne	51,56	Górnictwo odkrywkowe	35,79
Pielęgniarstwo i położnictwo	51,08	Socjologia	35,51
Elektryka	51,01		

Źródło: jak przy tabl. 1.

Zdaniem ankietowanych, najbardziej przyszłościowym kierunkiem kształcenia w podregionie są transport i logistyka. Wysoko w rankingu znalazły się również teleinformatyka, informatyka, fryzjerstwo i kosmetyka oraz budownictwo.

Najslabiej zaś oceniono m.in. socjologię oraz pedagogikę. Pewnym zaskoczeniem może być niska pozycja w rankingu kierunku związanego z kamieniarstwem. Relatywnie nisko, w stosunku do walorów turystycznych regionu i powiatów ościennych, uplasowały się również kierunki kształcenia związane z gastronomią, hotelarstwem i agroturystyką.

Mając na uwadze znaczenie, jakie ma jakość usług świadczonych przez doradców zawodowych w rozwoju lokalnego rynku pracy poproszono respondentów również o ocenę zainteresowania zakresem szkoleń, który ma ich zdaniem wpływ na efektywność procesu doradczego. Oceniany zakres szkoleń zagregowano w pięć grup tematycznych:

- a) zarządzanie informacją,
- b) indywidualna praca z klientem,
- c) metodologia,
- d) europejski rynek pracy,
- e) edukacja i praktyki.

Wyniki, w postaci rankingu zakresu szkoleń, zestawiono w tabl. 5.

TABL. 5. OCENA ZAINTERESOWANIA ZAKRESEM SZKOLEŃ WEDŁUG PIĘCIU GRUP TEMATYCZNYCH MAJĄCYCH WPŁYW NA EFEKTYWNOŚĆ PROCESU DORADCZEGO

Zakres szkolenia	Ocena w %	Grupa	Zakres szkolenia	Ocena w %	Grupa
Testy, metody dotyczące badania uzdolnień, zainteresowań, preferencji zawodowych	68,61	c	Metody planowania kariery, w tym również Indywidualny Plan Kariery	55,59	b
Tworzenie i upowszechnianie informacji zawodowej	67,05	a	Techniki prezentacji	54,25	b
Pomiar rozwoju kariery i motywacji osiągnięć	66,05	c	Rozpoznawalność i uznawalność tytułów zawodowych i naukowych w Polsce i innych krajach UE	51,75	e
Zdobywanie kwalifikacji zawodowych poprzez treningi symulacyjne oraz praktyki zawodowe	61,16	e	Wzorce dobrych praktyk dla poradnictwa zawodowego w krajach UE	51,47	d
Społeczno-kulturowe dostosowanie przyszłych pracowników do zagranicznych rynków pracy	59,88	d	Systemy certyfikacji zawodów	50,63	a
Ocena jakości informacji wykorzystywanych do pracy z klientem	59,78	a	Podstawy zawodownawstwa	49,69	b
Prowadzenie wywiadu i rozmowy doradczej	58,12	b	Sieć szkół zawodowych w regionie i warunki rekrutacji	49,41	a
Metody komunikacji w procesie doradczym	58,12	b	Teorie wyboru zawodu i planowania kariery	48,04	b
Poszukiwanie miejsc odbywania staży i praktyk przez młodych pracowników	57,89	e	Normy etyczne w poradnictwie zawodowym	45,77	c
Współpraca z organizacjami zagranicznymi zajmującymi się mobilnością pracowników	57,29	d	Metodyka nauczania i uczenia	44,27	e
Przygotowanie klienta do stosowania metod aktywnego poszukiwania zatrudnienia	57,13	b	Systemy edukacji i praktyk w Polsce i krajach UE	42,15	e
Nowoczesne narzędzia pozyskiwania informacji (np. Internet, intranet)	56,17	a	Podstawy statystyki matematycznej i psychometrii	32,10	c

Źródło: jak przy tabl. 1.

Największe zapotrzebowanie na szkolenia zgłoszone przez ankietowanych doradców dotyczy testów, metod w zakresie badania uzdolnień, zainteresowań, preferencji zawodowych, tworzenia i upowszechniania informacji zawodowej, a także pomiaru rozwoju kariery i motywacji osiągnięć oraz zdobywania kwalifikacji zawodowych poprzez treningi symulacyjne oraz praktyki zawodowe. Najmniejsze zainteresowanie doradcy wyrazili szkoleniami z zakresu statystyki i psychometrii. Stosunkowo niską ocenę przyznano również szkoleniom dotyczącym systemu edukacji oraz praktyki w Polsce oraz krajach Unii Europejskiej.

Podsumowanie

Dopasowanie oferty kształcenia ustawicznego do zapotrzebowania rynku pracy jest jednym z najważniejszych wyzwań w tym zakresie. Stopniowe przekształcanie się dość żywiołowo rozwijającej się w Polsce edukacji ustawicznej w systemowe i systematyczne działania prowadzone przez wielu różnych partnerów wymagają odpowiedniej informacji. Wyniki badania ankietowego pokazały, że zdaniem zaproszonych do badania doradców zawodowych nadal mamy do czynienia ze słabą współpracą i koordynacją działań między instytucjami zaangażowanymi w kształcenie ustawiczne w podregionie wałbrzyskim. Obok aktualnej informacji o rynku pracy i potrzebach szkoleniowych mieszkańców oraz przedsiębiorców jest to najważniejszy czynnik, który ma wpływ na rozwój tego rodzaju kształcenia.

Zdaniem doradców zawodowych oferta kształcenia ustawicznego powinna koncentrować się na kilku kierunkach kształcenia, wśród których najważniejsze to: transport i logistyka, teleinformatyka, informatyka, fryzjerstwo i kosmetyka, budownictwo i mechatronika. Ci sami doradcy sceptycznie ocenili przyszłe zapotrzebowanie badanego rynku pracy na takie kierunki kształcenia, jak: socjologia, pedagogika, górnictwo odkrywkowe, obsługa urządzeń biurowych i pokrewnych, prawo i administracja.

dr Bartłomiej Jefmański — *Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu*

LITERATURA

- Jefmański B. (2011a), *Rozmyty model luk jakości w ocenie kompetencji pracowników branży turystycznej regionu Kotliny Kłodzkiej*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu”, nr 179
- Jefmański B. (2011b), *Pomiar i ocena jakości usług z zastosowaniem liczb rozmytych — aspekty metodologiczne i przykłady zastosowań*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu”, nr 151
- Opricovic S., Tzeng G. H. (2003), *Defuzzification within a multicriteria decision model*, „Fuzziness and Knowledge-Based Systems”, vol. 11, No. 5
- Zimmermann H. J. (2001), *Fuzzy set theory and its applications*, Kluwer Academic Publishers, Boston

SUMMARY

The study presents the results of surveying the opinion of career advisors about selected aspects of functioning of the lifelong education in the Wałbrzych sub-region. Ordinal scales and fuzzy numbers were applied in the measurement of the advisors' opinion. Such an approach allowed to take into account the ambiguity and the inaccuracy in the replies provided by the respondents. The analysis of the responses enabled to work out the ranking of the importance of the factors associated with the development of the lifelong education in the Wałbrzych sub-region and to make an appraisal of these factors. The study also identifies the future — according to career advisors — directions of the lifelong education in this sub-region and the scope of trainings which could improve the quality and the effectiveness of the advisory process conducted by career advisors.

РЕЗЮМЕ

В статье представляются результаты анкетного обследования мнений профессиональных консультантов по теме функционирования постоянного обучения в валбжихском субрегионе. Для измерения были использованы порядковые диапазоны и нечеткие числа. Такой подход позволил принять во внимание неоднозначность и неопределенность в ответах респондентов. На основе опросника был разработан рейтинг факторов связанных с развитием постоянного обучения, а также была сделана их оценка. Были указаны также направления постоянного обучения и его объем, который мог бы повысить качество и эффективность консультативной деятельности на местном рынке труда.